

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента Крамаренко Ірини Сергіївни на дисертаційну роботу Шаленого Володимира Анатолійовича на тему «Управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств», яку подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження.

Глибока структурна криза економіки України, політична нестабільність в державі, бюрократія та високий рівень корупції, воєнні дії на сході країни і значна соціальна напруженість у суспільстві істотно посилюють ситуацію невизначеності, роблять господарську діяльність вітчизняних підприємств, навіть в короткостроковій перспективі, процесом важко детермінованим та складно прогнозованим, що є передумовою виникнення ризику.

В ринковому середовищі, що функціонує на засадах свободи вибору та конкурентної боротьби, сталий розвиток підприємства є неможливим без системного ризик-менеджменту, спрямованого на пошук шляхів раціонального використання сприятливих можливостей і досягнення бажаних цілей в умовах тотальної нестабільності та динамічно наростаючих загроз сучасної економічної епохи.

Необхідність адаптації економічних суб'єктів до нових реалій господарювання актуалізує доцільність обґрунтування теоретичних та методологічних положень щодо формування ефективного організаційно-економічного забезпечення процесу управління ризиками їхньої діяльності. Саме тому впродовж останніх років спостерігається підвищення інтересу до ризикології як серед науковців, так і менеджерів різних рівнів управління.

Хлібопекарська промисловість, виробляючи продукцію, яка має виключне соціальне значення, є сьогодні менш захищеною від зовнішніх

загроз, ніж переважна більшість інших галузей народного господарства, а тому побудова ефективної системи управління ризиками на підприємствах галузі є важливим чинником не тільки економічної, а й соціальної стабільності в суспільстві.

Саме тому теоретичне обґрунтування методичних підходів, розробка науково-практичних рекомендацій з оцінки та управління ризиками операційної діяльності є актуальним і значущим для хлібопекарських підприємств дослідженням.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Шаленого Володимира Анатолійовича виконана у межах наукового проекту Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій “Інноваційне управління соціально-економічними системами: держава, кластер, регіон” (номер державної реєстрації 0116U002332). Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні теоретичних, методичних та прикладних засад удосконалення механізму управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств. Додатково виконувалось дослідження у відповідності з планом комплексних науково-дослідних робіт Одеської національної академії харчових технологій за темою «Фінансово-економічна безпека підприємств харчової промисловості України: науково-методичні проблеми обліку, аналізу та аудиту» (номер державної реєстрації 0114U000970), у межах якої автором сформульована оптимальна стратегія розвитку підприємств харчової промисловості в ринкових умовах та обґрунтовано особливості формування організаційно-економічного механізму державної підтримки хлібопекарських підприємств. Також дисертаційна робота виконувалась в контексті до напряму наукової школи ННІПЕтаМ ім. Г. Е. Вейнштейна, затвердженого Вченою радою ОНАХТ, за темою: «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності» та у відповідності до наукових досліджень кафедри управління бізнесом ОНАХТ, за держбюджетною темою:

«Вивчення і прогнозування економічних трансформацій бізнес-структур в Україні» (номер державної реєстрації 0117U005501).

3. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача.

Ознайомлення з дисертаційною роботою Шаленого В.А. дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі ключові аспекти теми. Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та даних Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства аграрної політики та продовольства України.

В дисертаційній роботі використані результати особистих спостережень автора та значна кількість літературних джерел, зібрано і опрацьовано великий обсяг статистичної інформації для висвітлення сучасного стану економічного розвитку вітчизняних підприємств в цілому та хлібопекарських зокрема. Дослідження проведене на відповідному науковому і професійному рівні. Аналіз літературних джерел по темі дисертації дозволив автору систематизувати теоретичні та методичні особливості досліджуваної проблеми. Дисертаційна робота спрямована на теоретико-методичне обґрунтування засад та прикладних рекомендацій щодо оцінки та управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств.

Основні положення, висновки і рекомендації, що наводяться в дисертаційній роботі і авторефераті, є достатньо обґрунтовані, оскільки вони базуються на матеріалі, накопиченому у вітчизняній та світовій науці, а також на власних розробках.

4. Наукова новизна і практична значимість одержаних результатів.

В дисертаційній роботі Шаленого В.А. сформульовано і обґрунтовано теоретико-методичні засади та практичні рекомендації з оцінки та управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств. Основними

науковими результатами дослідження, які характеризуються новизною, слід вважати:

- запропоновано модель оцінки довгострокових ризиків підприємства, яка базується на основі аналізу конкурентного середовища галузі або сегмента ринку, та передбачає отримання інтегральної оцінки через агрегування значень чотирьох чинників-симптомів. Дістали подальшого розвитку науково-практичні рекомендації щодо використання засобів кореляційного та кластерного аналізу для оцінки рівня ризикованості діяльності підприємств;

- удосконалено систему класифікації ризиків хлібопекарських підприємств, що дало змогу: виділити ризики короткострокової і довгострокової дії, визначити їх характерні риси та передбачити різні підходи до оцінки та управління ними;

- удосконалено складові механізму управління ризиками операційної діяльності в загальному менеджменті та ризик-менеджменті підприємства, де запропоновано авторський підхід до оцінки ефективності ризик-менеджменту у вигляді експрес оцінки та поглибленої за допомогою матриці зон ризик-менеджменту та сформульовано загальні рекомендації по оптимізації ризик-менеджменту на підприємстві

- удосконалено методичний підхід до оцінки ризиків поточної операційної діяльності підприємств у вигляді матриці ризиків, яка дозволяє оцінити профіль його ризику, визначає основні зони ризику в розрізі етапів операційного циклу та прибуткоутворюючих чинників;

- удосконалено механізм інституційного забезпечення хлібопекарської промисловості, а саме доведено необхідність створення державного інвестиційно-консультаційного центру підтримки розвитку підприємств галузі, визначена його організаційна структура відповідно до функцій та задач, що мають вирішуватися даною організацією та запропоновано механізм фінансування центру.

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії та практики оцінки та

управління ризиками підприємства.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробки практичних рекомендацій з оцінки ризиків операційної діяльності хлібопекарських підприємств. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретичних, методичних і практичних розробок і пропозицій підприємствам при розробці програмних документів у сфері управління ризиками та при формуванні стратегій економічного розвитку підприємств.

Результати дисертаційної роботи використовуються в практичній діяльності суб'єктів господарювання: ПАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів» (довідка № 315 від 12.10.2016 р), ТОВ «Миколаївський хлібозавод №1» (довідка № 227/108/09 від 19.04.2017 р), ТОВ «Укрелеваторпром» (акт впровадження №304 від 27.03.2018 р), ТОВ «Одеський коровай» (акт впровадження №58/18 від 28.05.2018 р) – запропоновано методичний підхід до оцінки ризиків поточної операційної діяльності підприємства у вигляді матриці ризиків; Регіонального фонду підтримки підприємництва в Миколаївській області (довідка № 18/93 від 24.11.2016 р.) – рекомендації щодо запровадження моделі оцінки довгострокових ризиків підприємств хлібопекарської промисловості Миколаївської області. Теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи використані в навчальному процесі Одеської національної академії харчових технологій при викладанні таких дисциплін: «Потенціал і розвиток підприємства», «Ризикологія» (25.01.2018 №01-11/506).

5. Відповідність опублікованих праць автора змісту дисертації.

Основні результати дисертації висвітлено в 21 науковій праці загальним обсягом 8,92 ум. друк. арк., з них 9 статей у наукових фахових виданнях України, в тому числі 8 у фахових виданнях, що входять до міжнародних

науково-метричних баз даних, 3 наукових праці у колективних монографіях, 9 – у матеріалах наукових та науково-практичних конференцій.

6. Оцінка викладення й оформлення дисертації.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (у першому розділі 110 найменувань, у другому – 28 найменувань і у третьому – 23 найменування), 9 додатків. Повний обсяг дисертації становить 288 сторінок, з них основний текст 201 – сторінка, анотація – 11 сторінок, список використаних джерел 16 – сторінок, додатки – 37 сторінок. Робота містить 51 таблицю та 18 рисунків на 43 сторінках.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій з оцінки та управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок.

7. Зауваження і пропозиції щодо змісту дисертації.

Оцінюючи позитивно виконану роботу, хотілося б відзначити ряд дискусійних моментів:

1. При дослідженні теоретико-методичних засад систематизації ризиків та їх оцінки, автор акцентував увагу на необхідності розмежування короткострокових та довгострокових ризиків та необхідності їх окремої оцінки, що не було в повній мірі реалізовано в роботі;

2. При аналізі показників, які використовуються в практиці ризик-менеджменту операційної діяльності, автором виділена достатньо велика їх кількість. Однак доцільно було б доповнити їх показниками рівня беззбитковості операційної діяльності;

3. В п.2.1 автор провів аналіз зовнішнього середовища хлібопекарських підприємств на предмет реальних та потенційних ризиків, виділивши в якості ключових індикаторів дії ризиків показники ділової активності, прибутковості та ціни. Якщо по перших двох групах показників аналіз глибокий та

грунтовний, цінова інформація при оцінці ризиків макро- та мезосередовища хлібопекарських підприємств була використана в неповній мірі

4. В п. 2.2 для оцінки рівня довгострокового ризику пропонується використання алгоритму Forel, при цьому вибір методу недостатньо обґрунтований

5. В п. 3.2 для отримання оцінок рівня поточних ризиків операційної діяльності підприємства використовуючи метод Монте-Карло не достатньо обґрунтована кількість проведених експериментів, що є необхідною умовою забезпечення належного рівня достовірності результатів.

6. Запропоновані автором в роботі методики оцінки ризиків є значною мірою універсальними та в недостатній мірі відображають специфіку ризиків операційної діяльності хлібопекарських підприємств

7. В умовах інтернаціоналізації теоретико-методичного забезпечення оцінки та управління ризиками доцільно було б навести у списку використаних джерел більшу кількість літературних зарубіжних першоджерел, що підтвердило б обізнаність автора у предметній області.

Висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи. Вона є оригінальним, самостійним дослідженням з актуальної проблеми оцінки та управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств.

8. Загальний висновок. Дисертація Шаленого Володимира Анатолійовича на тему “Управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств” виконана на актуальну тему, містить теоретичні, методологічні та практичні розробки щодо вирішення проблеми оцінки та управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств. Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість і логічність розв’язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань. Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль дисертації має науковий характер.

Аналіз змісту дисертаційної роботи, автореферату, друкованих праць за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені, належним чином відображено у роботі. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам атестаційної колегії МОН України щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Дисертація є завершеним дослідженням, відповідає профілю спеціалізованої вченої ради, а її автор Шалений Володимир Анатолійович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами.

Офіційний опонент:
Миколаївський міжрегіональний
інститут розвитку людини
ВНЗ «Відкритий міжнародний
університет розвитку
людини «Україна»
кандидат економічних наук, доцент

I.S. Крамаренко

Гідпис Крамаренко I.C.
засвідчую
учений секретар ученої ради
27.02.2019

О.Л. Ботко

Відгук надійшов
11.03.19
вчений секретар
СВР Д 41.088.05
В.В. Крутиця

